

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

21. Radix prima istius doctrinae, quia qui nudo timore poenae peccatum fugit invitus & animo repugnanti fugit, ideoque non fugit peccatum sed aliud quidpiam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

etiam timore comprimi possunt, nunc accedit ad ipsam malam voluntatem: NON CONCUPISCIT REM PROXIMI SVI. Potest hoc potest fortassis. Vnde? TIMORE PŒNÆ. QVANTVAM QVI TIMORE PŒNÆ NON CONCUPISCIT, PVTO QVIA CONCUPISCIT. Explicat hoc & probat exempli sensibilibus ac notissimam comparatione: Terrae ingenti armorum atque telorum, & circumdantis forsitan multitudinis vel obviam eunus, etiam leo revocatur a præda: & tamen leo venit, leo redit, prædam non rapuit, NON MALITIAM POSVIT. Si talis es, adhuc iustitia (tua) est, quæ iustitiâ TIBI CONSVLIS NE TORQVEARIS. Quid magnum est pœnam timere? Quis enim non times? Qui latro, quis sceleratus, quis nefarius? Sed hoc interest inter timorem tuum, timoremque latronis, quod latro times leges hominum, & ideo facit latrocinium, quia sperat se fallere leges hominum: Tu autem leges eius times, eius pœnam times, quem fallere non potes. NAM SI FALLERE POSSES, QVID NON FECISSES? ERGO ET CONCUPISCENTIAM TVAM MALAM NON AMOR TOLLIT, SED TIMOR PREMIT. Quod iterum alterius non minus appositi exempli productione declarat: Ad ovile venit lupus, latratu canum, & clamore pastorum ab ovili reversus est lupus; ipse tamen semper est lupus. In ovem

vertatur. Facit enim & hoc Dominus sed ipsa est iustitia eius non tua. Nam quamdiu habes tuam potes timere pœnam non amare iustitiam. Ecce perspicue assertum & planissime traditum, exacteque explicatum, quod ille qui non concupiscit rem proximi, non solum timore hominum, sed etiam timore Dei, revera adhuc concupiscit rem proximi sui, quia timor ille non tollit concupiscentiam, hoc est, voluntatem malam, sed tantum premit, ne in externum scelus erumpat: Quod ille nefarius ac sceleratis, ac latronibus par sit, qui cum nequissimam habeant voluntatem, timore compressi nihil exterius nocent: quod si fallere posset Deum, voluntas illa factis sese proderet: Quod voluntas atque animus eius perinde mutantur atque leo & lupus, qui sive fremant, sive tremant, sive furere rapiant, sive timore reprimantur, sive eant ad caulam, sive fedent, semper manent leo ac lupus. Ex quibus omnibus undequaque sibi concinentibus manifestissimum est in Augustini doctrina, impossibile prorsus esse, ut ex puro timore pœnæ, sive hominum, sive Dei aliquod iustitia præceptum impleatur, vel peccatum ita caveatur, ut animus prævaricationis non sit reus.

CAPVT XXIX.

Radix prima istius doctrinæ, quia qui nudo timore pœnæ peccatum fugit, invitus & animo repugnantem fugit, ideoque non fugit peccatum sed aliud quippiam.

QVOD si principia quibus Augustini doctrina tam alicveanter consignata nititur, ponderare voluerimus, fortassis etiam ratio sublucebit, cur alicui sic omnino sentiendum esse, videri possit. Primum igitur principium Augustini videtur esse, quia Philosophorum omnium unanimis & certa sententia est, ea quæ aguntur pure ex metu, nulloque alio ex capite suscipiuntur (de quibus nobis sermo est) esse involuntaria secundum se spectata, prout vero hic & nunc aguntur, voluntaria; hoc est, esse ex utroque mixta. Ita Aristoteles, Nemesius, quem alij Gregorium Nyssenum vocant, Damascenus, divus Thomas, & ad unum omnes. Ex quo fit ut huiusmodi voluntatis actum conjunctum habeat, nollem hoc facere vel nollem abstinere, nisi mali impendentis metu cogerer. Res enim secundum se considerata, non continet ullam rationem boni aut commodi propter quam appeteretur, vel si quam continet, illa non spectatur, sed potius animus ab eo averfus est, ut supponimus. Si enim aliâ consideratione, quam solius mali evadendi causa, hoc est aliâ quam pure ex metu appetatur, jam extra hypothelin evagamur, quæ constituitur pure aliquem ex metu pœnæ

evadendæ præceptum affirmativum aut negativum facere aut non facere. Qui ergo pure ex metu facit, necessario talem sentit animi repugnantiam ad id quod metu facit. Vnde sanctus Thomas assignans differentiam ejus qui aliquid ex concupiscentia & metu agit, in D. Thom. 1. eo, inquit, qui per metum aliquid agit, manet repugnantia voluntatis ad id quod agitur, secundum quod in se consideratur. Sed in eo qui agit aliquid per concupiscentiam, sicut est incontinentens, non manet prior voluntas, quæ repudiabat illud quod concupiscitur, sed mutatur ad volendum id quod prius repudiabat, & ideo quod per metum agitur, quodammodo est involuntarium. Sed quod per concupiscentiam agitur nullo modo. Nam incontinentens concupiscentia agit contra id quod prius proponebat, non autem contra id quod nunc vult: SED TIMIDVS AGIT CONTRA ID QVOD ETIAM NVNC SECVNDVM SE VULT.

Quod igitur sanctus Thomas de omni illo qui pure ex metu agit, generaliter tradit, eum scilicet etiam tunc cum aliquid ex metu agit, habere contrariam voluntatem, hoc ipsum sanctus Augustinus non semel specialiter de illo docet, qui præceptum timore pœnæ observare vel peccatum evitare conatur, & ex hac ipsa voluntate effici reum. Nam quid clarius

In Psal. 118.
100. 26.

Serm. 3. in
Append.
Psal. 144.

Lib. 3. ad
Rom. c. 4.

Lib. 1. ad
Rom. c. 9.

Lib. de Spir.
& lit. c. 8.

Cap. 32.

Cap. 8.

clarius dici potest, quam id quod de hujusmo-
di homine ex timore poenarum operante di-
cit: *Vivit peccandi voluntas, qua tunc apparet in
opere quando speratur impunitas.* Et iterum: *Cum
vero poena creditur secutura, latenter vivit volun-
tas peccandi, vivit tamen.* Quid isto luculen-
tius? *Qui timet poenam OPTAT si fieri potest,
facere quod libeat, & non habere quod timeat.*
Quid isto praequantius? *Eis non impletur foris
negotium mala cupiditatis, id est voluntatis, ipsa
tamen mala cupiditas intus est hostis.* Hoc autem
sine reatu esse, fieri nullo pacto potest, ut Ita-
lim addit: *Et quis coram Deo innocens invenitur,
qui vult fieri quod vetatur, si subtrahas quod time-
tur? Ac per hoc in ipsa voluntate reus est &c.* Quid
illo expressius & asseverantius? *Sic autem pra-
cepta qui facit, timore poenae, procul dubio INVITUS,*
id est, animo repugnante & contrarium
volente FACIT, & per hoc in animo non facit.
Mavult enim omnino in animo non facere &c. An
vero hoc sine peccati reatu? Audi: *Ac per hoc
IN IPSA VOLUNTATE INTUS EST REUS,*
ubi ipse qui praecipit, inspicit Deus. Quid isto con-
fidentius quod de sancto Paulo poenarum timo-
re legem ostendit: vante tradit, quod esset intus
in affectionibus pravus peccator legis & tamen
conspicua opera legis implevit, & quod ille qui sic
operatur, ad malefaciendum se voluntate inclinetur,
ut etiam facere, si hoc posset impune committere. Sed
audi quo fructu: *sic profecta in ipsa voluntate
NON PECCAT.* Quid isto absolutius & ma-
nifestius: *Timore poena faciebant, non anore in-
finitia: AC PER HOC CORAM DEO NON ERAT
IN VOLUNTATE QUOD CORAM HOMINIBUS
APPAREBAT IN OPERE.* An ergo tales in-
nocentes? Potiusque ex illo rei tenebatur, quod
eos noverat malle si fieri posset impune committere.
Quid isto limatius & exactius pro afferenda
cujuslibet pure timentis repugnantia? *Timor
cogitur in opere habere quod licet, cum aliud habeat
in voluntate, quae mallet si fieri posset, licere quod non
licet.* Itemque isto: *Potest fieri tale opus legis
ex timore coram hominibus, non autem coram illo
qui cordis ipsius, ET INTIMAE VOLUNTATIS
inspector est, ubi videt etiam si aliud faciat, qui LE-
GEM TIMEAT, quod tamen mallet facere si li-
ceret.*

Quae sane omnia sancti Augustini apertissi-
ma testimonia & pura quae produci possent,
luculente ostendunt, verissimum esse quod
diximus in omnibus illis qui solo timore poe-
nae peccatum cavere volunt, manere volunta-
tis repugnantiam qua nolent facere, si poena
tolleretur, & ex illa ipsa conjuncta voluntate
omnes coram Deo peccati esse reos. Nam
Augustinus istud non ex peculiari alicujus ti-
mentis dispositione, sed ex ipsa natura timo-
ris colligit: *PROCVL DVBIO INVITVS, in-
quit, facit, ac per hoc in animo non facit. Mavult
enim omnino &c.* Et iterum: *Ac per hoc coram
Deo non erat in voluntate, quia scilicet timore fa-
ciebant.* Et rursum generalissime: *Timor cogi-
tur habere in opere, cum aliud habeat in voluntate,
& similia quibus ex ipsa natura timoris colli-*

git timentis averfam & adversam, ideoque
ream esse voluntatem. Quod divus Thomas
generalissimis & accuratissimis & clarissimis
verbis dicit: *TIMIDVS AGIT CONTRA ID,
QUOD ETIAM NYNC SECVNDVM SE VVLT.*

Quod quidem sancti Thomae pronuntia-
tum, itemque ceterorum Philosophorum do-
ctrina, qua generaliter docent, id quod ex
metu fit, esse involuntarium secundum quid,
seu mixtum ex voluntario & involuntario,
quatenus voluntas id amplectitur, sed cum re-
pugnantia, qua illud simul averfatur & ut Au-
gustinus loquitur, mallet aliud, non medio-
criter Scholasticos Doctores torquet. Diffi-
citer enim possunt cum ista doctrina concili-
are opinionem suam, qua docent observan-
tiam praecceptorum, & poenitentiam ex ge-
hennae metu profectam nihil male voluntatis
admixtum continere. Hinc in varias istius
difficultatis solutiones distracti sunt. Alij ista
Philosophorum atque Theologorum dicta
volunt solum particulariter esse vera, & quas-
dam exceptiones pati, quas tamen ipsi tan-
quam doctrinales regulas ideoque generales
indubitanter ex ipsa natura metus tradunt.
Alij regulas figunt, quando ei quod metu
fit repugnantia voluntatis miscetur, & quan-
do non. Inter quos qui probabilius ratio-
nantur & fundamentalem asserere volunt
rationem tunc aiunt nihil admisceri repugnan-
tiae vel involuntarij, quando id quod metu fit, si-
mul habet aliam rationem boni sive honesti, sive utilis
praeter evasionem mali quod metuitur, etiam si simul
aliquid molestiae contineat. Iam vero observa-
ntia mandatorum Dei, & poenitentia peccatoris
non tantum habent illam rationem boni, quod
conducant ad evadendas poenas inferni, sed
etiam sint consentanea rectae rationi & justitiae,
ideoque licet ex metu praestentur, non
est necesse ut sint involuntaria secundum quid.
Cujus rationem esse dicunt, quia tunc licet
metus occasionem det, tamen concurrat aliud
motivum potius, quod etiam non concurrente
periculo mali obtinet locum suum aut vigo-
rem, quod proinde tollit aut impedit illam
imperitam repugnantiam voluntatis, quae
quali per se tunc nascitur, quando tota ratio
boni est tantum fuga & evasio mali. Ad ge-
neralem igitur ac doctrinalem propositionem
illam Philosophorum ac divi Thomae respon-
dent, hoc sensu veram esse, quod metus causet
involuntarium secundum quid, ubi opus sim-
pliciter & tantum ex metu ut totali motivo
fit, non autem de eo ubi forsitan metus aliquod
dedit initium tantum, vel occasionem operi,
quod alioquin continet aliam rationem boni
per se gratam & acceptabilem a volun-
tate.

Quae quidem doctrina Scholasticorum vi-
detur esse valde rationalis: sed non soluit
nodum, qui proponitur. Nam quemadmodum
Philosophi istam doctrinam de metu tradunt,
ipsam naturam ejus inuentes, & quando so-
lus, nullo alio motivo temperatus ad agen-
dum impellit, partesque suas agit; ita nos cum
Augustino

In 1. 2. q. 6.
art. 2. §. 1.

Augustino de illo loquimur, qui non nisi metu pœnæ Dei præcepta custodit, & peccata detestatur. Quid enim ad impediendam voluntatis repugnantiam facit, quod præceptorum observantia, & pœnitentia peccatoris continent aliam rationem honestatis per se gratam voluntati, si illa non spectetur, nec moveat animum, nec à voluntate appetatur? Si enim ista moveat jam eatenus non fit ex metu, sed ex honestatis internæ desiderio, hoc est, ex dilectione iustitiæ, ut Augustinus loqui solet, quæ in præcepti observatione & pœnitentia effulgens animum non ferviliter terrendo, sed liberaliter delectando trahit. Sed huiusmodi præceptorum quorumlibet etiam de pœnitendo custodia, jam non est illa de qua nos & ante nos Augustinus loquitur, sed ei potius quæ ex timore pœnarum nascitur, est contraria, Nam inde est quod Augustinus in illis locis quæ citavimus, pœnæ timorem, iustitiæ dilectioni semper opponit: *Timore, inquit, pœnæ faciebant, non amore iustitiæ, ac per hoc non erat in voluntate: Qui timore supplicij non amore iustitiæ sentit se abstinere nondum liber nec alienus a voluntate peccandi: Potuit conspicua opera legi implere, sed pœnæ formidine, non dilectione ac delectatione iustitiæ. Sic profecto in ipsa vitæ voluntate peccat: quando timore pœnæ non amore iustitiæ fit bonum. Non fit in corde quod fieri videtur in opere, & similia sapius ab ipso repetita. Dilectio verò iustitiæ non est aliud Augustino, quam appetitus illius rectitudinis & aequitatis & honestatis quam repræsentat oculis præceptum Dei, sive de bene vivendo sive de pœnitendo. Ac de omnibus universim qui sic præcepta custodiunt, timore videlicet pœnæ, non amore iustitiæ, generatim tradit, quod non voluntate custodiunt, quod procul dubio invitati faciunt, ac per hoc in animo non faciunt: quod eorundem Deo non fit in voluntate quod coram hominibus apparere in opere: quod potest fieri coram bonis: non autem coram illo qui intima voluntatis inspector est; quod mallent si fieri posset, non esse quod timeant; quod mallent non facere si possent impare: quod mallent omnino in animo non facere si permittantur in pane: quod mallent non præcipi, quæ non ex corde faciunt: quod mallent licere & darent non licere quod lex verat: quod latenter vivit peccandi voluntas, quæ tunc apparet in opere quando speratur impunitas: quod timor cogitur in opere habere quod licet, cum aliud habeat in voluntate, & huiusmodi. Quæ sanè perspicue declarant, omnem illum qui ex timore præcepta custodit, planè talem voluntatis repugnantiam persentiscere, nec esse rationes alias honestatis, quibus animus ex timore operantis incitetur. Nam quando de illis disputatur, qui ex timore præcepta faciunt, non de illis sermo est, quibus timor pœnæ aliquid initium aut occasionem præcepta faciendi aut pœnitendi præbet, sed de illis quibus timor est ratio bene vivendi aut pœnitendi, hoc est, in quibus efficax timor habet rationem voluntatis finis, ex cuius intentione præcepti observatio aut pœnitentia, velut me-*

diu assumitur. Nam illo priori modo, timor non est circumstantia alterius actus, videlicet observationis aut pœnitentiæ, sed est tantum quadam occasio & quasi causa extrinseca eius; & ideo non potest ei defectum aliquem aut malitiam asserere. Nam ad operandum id quod bonum est, aut ad pœnitendum, etiam ex peccato licitum & bonum est occasionem sumere: non quod peccatum ideo perpetrandum sit, sed quod eo perpetrato, bonum sit ad faciendam iustitiam aut pœnitentiam eius occasione commoveri. Quo sane modo pœnæ timor etiam ad contritionem & dilectionem Dei occasio esse potest & solet; sed in illo priori modo tota ratio faciendi, est metus, & ideo nihil in eum est, si id quod metui proprium est, in animo præcepta sic facientis aut pœnitentis operetur, hoc est, si relinquat animum involuntarium, invitum & repugnantem.

Hinc igitur proficiscitur id quod Augustinus consequenter tradit, eum qui ex timore pœnæ præcepta facere conatur, non voluntate duci, sed timore cogi ad ea faciendâ: *Timor, inquit, cogitur in opere habere quod licet. Et in Epistolam ad Galatas: Timore ista implere cogebantur. Et inferius: Qui per charitatem servit, liberè servit, & sine miseria obtemperans Deo, cum amore faciendo quod docetur, non cum timore quod cogitur. Unde divus Thomas quodam loco vini illam qua cogi ad aliquid faciendum aut volendum dicimus, cum timore confundit: Hæc, inquit, coactio (videlicet non absoluta, sed secundum quid sive conditionata) fit ex hoc quod timetur aliquid periculum imminens; ideo ista vis idem est quod metus, qui voluntatem cogit quodammodo. Et ultra iterum: *Quantum ad propositum pertinet, idem est coactio quod metus. Ex quo efficitur impossibile esse, ut præceptum ad quod aliquis faciendum timore cogitur, volenter aut libenter faciat, hoc est, ut non sit invitus animoque repugnans. Nam coactio, (non illa plena qua voluntas libera cogi nequit) sed illa temperata, qua quippiam coacti facere dicimur, essentialiter repugnat voluntati, prout à voluntate dicimur volentes & non invitati facere; & intrinsecè involvit, ut animus invitus & prolius repugnans & involuntarius, quasi obtorto collo ad agendum pertrahatur, nolletque facere si per metum liceret. Unde Iuliano dicens hominem cogi velle quod bonum est, respondet Augustinus: *Si cogitur non vult, id est, invitatus est & nolens: Et quid absurdius quam sit dicatur nolens velle quod bonum est. Sed hoc ipsum ex professo cum hæreticis de voluntate disputans, tanquam rem certissimam notissimamque tradens docet: *Nobis, inquit, voluntas nostra (à qua videlicet volentes & non coacti facere quippiam dicimur) notissima est. Neque enim scireme velle, si quid sit voluntas ipsa nescirem. Desinitur itaq; isto modo: *Voluntas est animus motus COGENTE NULO ad aliquid vel non amittendum vel adipsendum. Cur ergo ita tunc (cum in hæresi errat) definire non possem? An erat difficile videre INVITUM*****

Bb

VOLENTI

Lib. de Spik.
Et sic. 1. 12.
In 2. p. ad
Galat.

D. Thom. in
quod. 2. 2. 9. 12.

Lib. 1. oper.
imp. 7. 1. 12.
Iul. f. 15.

Lib. de dual.
animas. 10.

VOLENTI esse contrarium, ita ut contrarium sinistrum dextro esse dicimus, non ut nigrum albo? Nam eadem res simul & nigra & alba esse non potest: duorum autem in medio quisque positus ad alterum sinister esse, ad alterum dexter; simul quidem utrumque unus homo potest, sed simul utrumque ad unum hominem nullo modo potest. Ita invitus & volens simul esse quidem unus animus potest, sed unum atque idem nolle simul & velle non potest. Cum enim quisque INVITUS aliquid facit, si eum roges, utrum id velit non faceret? Velle respondet. Ita INVITUM ad faciendum, ad non faciendum autem VOLENTEM reperies; id est enim unum animum uno tempore habere utrumque, sed aliud atque aliud ad singula referentem. Iam vide quomodo ista per se certissima notissimaque ad propositum de coactione referat, quam malorum immimentium comminatio & metus facit. Cur hæc dico? inquit. Quia si rursum queramus quam ob causam id invitus faciat, COGI SE DICET. NAM ET OMNIS INVITUS FACIENS COGITUR, ET OMNIS QUI COGITUR, SI FACIT, NON NISI INVITUS FACIT. Restat ut volens a coactione sit liber, etiam si se quispiam cogi putet. Et hoc enim modo, omnis qui VOLENS FACIT NON COGITUR; ET OMNIS QUI NON COGITUR, AUT VOLENS FACIT, AUT NON FACIT. Quod non esse abstractæ Philosophiæ documentum, sed ubique manifestum, & non doctriam, sed naturam omnibus promptum, quod in omnibus hominibus, quos non absurdè interrogare possemus, à puero usque ad senem, à ludo litterario usque ad solum sapientis natura proclamet, in eodem loco consequenter tradit. Cum igitur omnis qui pure ex timore pœnæ præceptum facit, cogatur, & omnis qui cogitur essentialiter sit invitus & nolit, impossibile est, ut ille qui præceptum aut peccitentiam ex timore pœnæ facit, non sit invitus, non animo volenti, non repugnanti, & non mallet non facere, si impune liceret. Quod si

*Lib. de duob.
animab. c. 10*

forte præceptum ex alio simul motivo quam ex timore pœnæ amplecti & facere dicatur, non repugno; sed cessat hypothetis nostræ controversiæ, quia ipsum duntaxat pœnæ timore facere, non honestatis aut iustitiæ dilectione supponimus.

Hinc igitur illæ toties repetitæ sententiæ nascuntur, quod si pœnæ timore præceptum fiat, coram Deo non sit in voluntate; quod aliud habent in voluntate; quod malum si fieri posset non esse quod timeant; quod, volunt fieri quod vetatur; quod mallet non præcipi; quod non ex corde faciunt; quod mallet licere, & dolent non licere; denique quod qui sic præcepta faciunt, PROCVL DVBIO invitati faciunt, ac per hoc in animo non faciunt. Quod qui timore pœnæ opus legis facit, profecto invitatus facit. Quæ omnia pronuntiata generalia sunt, ex ipsa timoris pœnarum, & ex timore facientis consideratione profecta. Inde consequenter nascitur ista iterum iterumque conclusa ratiocinatio: Ac per hoc potius ex illo rei tenetur, quod eos noverat malle. Profecto in ipsa voluntate peccat, qui non voluntate, sed timore non peccat: ac per hoc in ipsa voluntate vitium est reus, qui vult facere quod non licet fieri, sed ideo non facit, quia impune non potest. Quæ omnia sicut ostendunt impossibile esse, ut ille qui ex metu supplicij præceptum facit, non sit invitus, adjunctamque non habeat voluntatem malam, ita etiam ostendunt, impossibile esse, ut ex illa mala voluntate latenter vivente non sit reus. Hinc illa sancti Augustini sententia generalis. *Quantum ad opera atinet quæ foris secus aguntur, & qui timet pœnam, & qui amat iustitiam non facit contra mandatum: & idcopares quidem sunt manu, sed diffæres corde, similes actione, dissimiles voluntate.* Et illa, quæ clarius istam disparitatem voluntatis juxta principia ipsius identidem inculcata proponit: *Qui timore non peccat, quamvis non nocet, cui vult nocere, sibi tamen plurimum nocet: & abstinentes ab iniquo opere, sola tamen reus est voluntate.*

CAPVT XXX.

Secunda radix, quia timor pœnæ non potest mutare voluntatem malam, sed solus amor iustitiæ.

SEd ut uberius ac planius eadem ista veritas elucescat, alterum Augustini principium proferamus, cui ipse incumbens docuit, non posse timore pœnæ voluntatem ita mutari, ut præceptum ex illo timore observando non peccet. Secundum igitur principium est, quod impossibile est, eum qui peccandi voluntate detinetur, solo pœnæ timore mutare voluntatem, sed hoc proprium officium est charitatis, qua animus à peccati tanquam iniustitiæ dilectione, ad iustitiæ dilectionem transferatur. Timor enim premit, non exhaurit cupiditatem, continet manum non animum, qui eodem modo ac si non timeret, peccato alicui affi-

xus manet. Tradit hoc ipsum non semel Augustinus: *Timor, inquit, id agebat, ne faceres, charitas id agit, ne velis facere, etiamsi impudens admittatur, ubi expressè de timore gehennæ loquebatur.* Et Sermonem decimo-quinto de verbis Apostoli: *Concupiscentiam tuam malam non amor tollit, sed timor premit; ubi de timore Dei, non hominum sermonem facit.* Et Sermonem trigésimo-nono de Tempore: *Quisquis veteris peccatum vis extinguere mandato novo Tempore extingue cupiditatem, & amplectere charitatem.* Et in Epistola ad Anastasium, ubi de timore pœnæ & iustitiæ dilectione ex professo disputat: *Pœna corpora ET SI NON A VOLUNTATE, tamen revocat ab opere peccati. Itaque in eadem Epistola*

*Serm. 117.
apud 117.
243. dicitur
p. 117. d. 10.
C. 10. d. 10.*

Serm. 117.

*Serm. 117.
apud 117.
243. dicitur
p. 117. d. 10.
C. 10. d. 10.*

Serm. 117.

Serm. 117.

Epist. 146.